

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดธรรมจักร อ.เมืองพิษณุโลก
เมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๒(บาย)

ฆ่าตัวตายหนีทุกข์

วันนี้เป็นวันอุตมมหามงคลอย่างยิ่งแก่พี่น้องชาวไทยเรา มีพี่น้องชาวจังหวัดพิษณุโลกเป็นหลักแห่งการบำเพ็ญเพื่อช่วยชาติบ้านเมืองของเรา ได้ปรากฏขึ้นในวันนี้ หลวงตารัฐีกมีความซาบซึ้งใจเป็นอย่างมาก ที่ได้เห็นพี่น้องทั้งหลายมีความพร้อมเพรียงสามัคคี สละสมบัติเงินทองข้าวของของตนมากมาย เพื่อหนุนชาติไทยของเราให้ขึ้นสู่ฐานะอันแน่นหนามั่นคงขึ้นเป็นลำดับ ตามปรกติหลวงตาเป็นคนมีนิสัยวาสนาอาภัพ ไม่ค่อยจะสนใจอะไร ๆ กับเรื่องราวของโลกสงสาร มีแต่ความมุ่งมั่นต่อธรรมและบำเพ็ญศีลธรรมล้วน ๆ ตลอดมา

การบำเพ็ญศีลธรรมก็ได้บำเพ็ญเต็มความสามารถ เป็นที่ภูมิใจมาโดยลำดับ นับตั้งแต่บำเพ็ญศีล สมาธิ ปัญญา วิชชาวิมุตติ ที่พระพุทเจ้าทรงรู้ทรงเห็นประการใดแล้วนำมาโปรดพวกเรานั้น เราได้อุตส่าห์พยายามบำเพ็ญเต็มความสามารถเรื่อยมา จนเป็นที่ภูมิใจในการเสาะแสวงหาธรรม แล้วก็ทำประโยชน์แก่โลกเรื่อยมา โดยในเบื้องต้นก็ไม่ได้อคิดที่จะทำประโยชน์ให้โลกมากมายเพียงไร นอกจากความสนใจกับตัวเองที่จะบำเพ็ญตนให้หลุดพ้นจากทุกข์โดยถ่ายเดียวเท่านั้น หลังจากนั้นมาแล้วก็ทำให้เกิดความเมตตาสงสารชาติบ้านเมือง เพราะใจมีหลักยึด

แต่ก่อนเสาะแสวงหาหลักยึดของใจ จึงได้อุตส่าห์บำเพ็ญเต็มสติกำลังความสามารถเรื่อยมา เมื่อธรรมกับใจได้สัมผัสสัมพันธ์เป็นหลักใจของตนมากมาย จนเป็นที่พอใจว่าหลักใจแท้คือธรรม เมื่อสมบูรณ์เต็มที่แล้วธรรมคือใจ ใจคือธรรมเป็นอันเดียวกัน นี้เรียกว่าธรรมกับใจเป็นอันเดียวกันแล้ว ได้ที่พึ่งที่เกาะที่ระลึกเต็มสัดเต็มส่วนภายในจิตใจแล้ว ก็ทำให้เกิดความสงสารโลกที่เราไม่เคยคิดมา ได้ปรากฏขึ้นภายในใจในขณะที่จิตได้ถึงที่พึ่งอันไพบูลย์ไม่มีที่ต่อติแล้ว ทำให้คิดถึงเรื่องโลกสงสาร ผู้เสาะแสวงหาที่พึ่งทั่วแดนโลกธาตุ แต่แล้วก็คว้าน้ำเหลว ๆ หาที่เกาะที่ยึดไม่ได้ จึงเป็นเหตุให้เกิดความสงสารเมตตา ได้ช่วยชวนชวนเสาะแสวงหา

เฉพาะอย่างยิ่งเวลานี้ชาติไทยของเรากำลังอยู่ในภาวะคับขัน ก็ได้ช่วยทางด้านวัตถุมิทองคำ ดอลลาร์ เงินสดนี้เข้าสู่คลังหลวงของเรา จากนั้นก็เป็นการแสดงหลักของใจให้พี่น้องทั้งหลายได้ทราบ ว่าหลักของใจนี้เป็นสิ่งสำคัญมากยิ่งขึ้นกว่าหลักสิ่งใด แต่โลกมองไม่ค่อยเห็นและไม่ค่อยมองเห็น จึงไขว่คว้าหาแต่วัตถุภายนอกมาเป็นหลักใจมาเป็นที่ยึดมาเป็นที่ยึด สูดหายใจก็คว้าน้ำเหลว ๆ ไปตาม ๆ กัน ใครเกิดมาก็มาครองวัตถุเงินทองข้าวของสมบัติ ยศถาบรรดาศักดิ์ ไม่ได้ครองศีลครองธรรมภายในจิตใจเลย จึง

ไม่มีที่พึ่งภายในใจ เสาะแสวงหาแต่ที่พึ่งภายนอกด้วยเงินด้วยทองข้าวของ บริษัท
บริวาร ยศถาบรรดาศักดิ์ ว่าสิ่งนั้นดีสิ่งนี้ดี เกาะสิ่งนั้นยึดสิ่งนี้ เกาะสิ่งไหนมีแต่สิ่งที่พัง
ลงไป ๆ หาที่สมมักสมหมายไม่ได้

ตัวสำคัญก็คือความโลภ ได้เท่าไรไม่พอ ได้นั้นแล้วอยากได้นั้น ได้นั้นแล้วอยาก
ได้นี้ ความอยากได้กับความหวังนี้มาตาม ๆ กัน ความอยากได้มีจำนวนมากเท่าไร
ความหวังก็ยังมีจำนวนมากขึ้นเท่านั้น แล้วก็สร้างความดิ้นรนกระวนกระวาย
ตะเกียกตะกายเสาะแสวงหาสิ่งนั้น ๆ มาเพื่อให้สมหวัง ครั้นแล้วก็ไม่สมหวัง พังทลาย
ลงไปทุกชั้นทุกอัน ผลสุดท้ายใจไม่มีที่เกาะที่ยึด สิ่งเหล่านั้นหมดความหมายไปทันทีที่
ชีวิตได้ขาดดินลงไปจากร่างของแต่ละคน ๆ นี้ละโลกทั้งหลายขาดที่พึ่งอย่างนี้ จึงได้
อุตสำหรับตะเกียกตะกาย

ใครเกิดมาก็หวังแต่ความสุขความเจริญ หวังแต่ความสุขความเจริญ แต่สิ่งที่
ครอบงำหัวใจผู้ที่หวังความสุขความเจริญอยู่นั้น มีแต่พินแต่ไฟมีแต่ความทุกข์ร้อนเต็ม
หัวใจ เพราะคว่ำไม่ถูกที่ยึดที่เกาะอันเป็นความสุขความเจริญแก่ตน จึงต้องได้แนะนำ
สั่งสอนพี่น้องทั้งหลายว่า ขอให้หมั่นยึดที่ ทั้งส่วนร่างกายคือวัตถุเงินทองข้าวของอาหาร
การบริโภค เหล่านี้เป็นที่ยึดที่เกาะที่อาศัยของกายไปชั่วคราวที่ยังมีชีวิตอยู่ ภายในใจซึ่ง
เรียกร้องหาความช่วยเหลือจากเจ้าของอยู่ ก็ให้พยายามชวนชวายเป็นศีลธรรม การให้ทาน
นี้ก็เรียกว่าอาหารของใจประเภทหนึ่ง เรียกว่าเรือนใจประเภทหนึ่ง เรียกว่าที่พึ่งของใจ
ประเภทหนึ่ง

ท่านจึงสอนว่าให้ทาน ๆ ซึ่งเป็นหลักใหญ่มากที่สุดที่โลกอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็น
คณะ ตั้งแต่ส่วนย่อยไปถึงส่วนใหญ่ ต้องอาศัยการเสียสละนี้เป็นพื้นฐานแห่งโลกที่อยู่
ร่วมกันมีจำนวนมาก หากขาดการเสียสละคือการให้ทานการแบ่งปันกันเสียอย่างเดียว
โลกนี้ไม่มีความหมาย แม้แต่ครอบครัวผิวเมียอยู่ด้วยกัน ขาดความเสียสละนี้อย่าง
เดียวเท่านั้น ครอบครัวนั้นก็แตกไปได้ เราอย่าพูดถึงส่วนใหญ่ที่กว้างขวางไปกว่านี้เลย
นี่ละการให้ทานจึงเป็นของจำเป็นอย่างยิ่ง เช่น เวลานี้เรากำลังบำเพ็ญทานเพื่อชาติ
ไทยของเรา คือการเสียสละแบ่งปันสมบัติเงินทองมีมากน้อยของแต่ละท่านละคน ออก
เป็นทานมหาทานแก่ชาติไทยของเรา เพื่อจะได้นำสมบัตินี้เข้าอุดหนุนชาติของตนให้มีความ
แน่นหนามั่นคงขึ้นไปเป็นลำดับ ทานจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง

ที่เราให้ทานอยู่เวลานี้เรียกว่ามหาทาน คือทานอันยิ่งใหญ่ ทานเพื่อชาติของเรา
โดยตรง การให้ทานแก่คนนั้นคนนี้เป็นผลเป็นประโยชน์ตามสัตตามส่วนที่ให้ไปแก่ราย
นั้น ๆ แต่ที่มีผลมากก็คือการให้ทานเสียสละเพื่อชาติของตน ได้มีความปักแผ่นแน่น
หนามั่นคงขึ้นเป็นลำดับลำดับ นี้เรียกว่ามหาทานมหากุศล มีผลอันยิ่งใหญ่ต่อชาติบ้าน

เมืองของเรา ตัวเราเองซึ่งเป็นผู้เสียสละก็มีความสงบร้อมเย็นทั่วหน้ากัน แล้วชาติของเราก็มีความแน่นหนามั่นคงเป็นลำดับลำดับไป เพราะการเสียสละแห่งชาติไทยของเราทั้งชาติ นี้ก็เรียกว่าเป็นที่พึ่งเป็นที่ยึดเป็นที่อาศัยของใจเรา เรียกว่าเรือนใจคือธรรม การให้ทานเป็นเรือนใจของธรรมอันต่ออย่างยิ่งประการสำคัญมาก เรียกว่าสร้างเรือนใจสร้างที่ยึดที่เกาะของใจสมกับเราเป็นชาวพุทธ

พระพุทธเจ้าของเราเป็นผู้ประเสริฐเลิศเลอ ไม่มีใครเสมอเหมือนแล้วในโลกทั้งสามนี้ แล้วเวลามาประกาศสอนธรรมแก่พี่น้องชาวไทยทั้งหลาย ที่ยอมรับนับถือและปฏิบัติตามท่าน จึงให้นามว่าเป็นชาวพุทธ เป็นลูกของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าท่านให้สร้างทั้งเรือนกายเรือนใจ เรือนกายคือที่เราวิ่งเต้นชวนชวายเป็นอาตุเพื่อฉันท์ นี้เรียกว่าเรือนกาย ส่วนเรือนใจได้แก่การให้ทาน การรักษาศีล การเจริญเมตตาภาวนาอบรมจิตใจของเราเข้าสู่ศีลธรรม ไม่ให้ไขว่ไขวไปในทางที่เสียหายแก่ตัวของเรา เช่นความประพฤติไม่ดีงามอย่างนี้เป็นภัยต่อพวกเรา เราชาวพุทธจึงควรพยายามระมัดระวังสิ่งชั่วช้ามามากนี้ แล้วสร้างความดีเข้าสู่ใจของเราเป็นลำดับ

ที่สำคัญมากที่สุดก็คือธรรมกับใจ เป็นที่พึ่งเป็นที่พึ่งตายของกันได้อย่างแท้จริง เราเกิดมานี้เกิดมาด้วยอำนาจแห่งบุญแห่งกรรม ใครมีกรรมดีกรรมชั่วมากน้อยเพียงไร กรรมนั้นแสดงแก่ให้เราไปเกิดในสถานที่ดีและคตินั้น ๆ ตามอำนาจแห่งกรรมดีกรรมชั่วของเรา เช่นเราเกิดเป็นมนุษย์ สัตว์ที่ไม่ได้มาเกิดเป็นมนุษย์นี้จำนวนเราอย่าพูดว่าเป็นล้าน ๆ มากแสนมากที่สุด แต่ทำไมเราจึงเล็ดลอดมาเกิดเป็นมนุษย์ แล้วยังถือพระพุทธศาสนาปฏิบัติศีลธรรมตามพระพุทธเจ้าได้ นี้เรียกว่าเรามีบุญอย่างล้นพ้น

ดังที่ท่านแสดงไว้ในบาลีว่า กิจฺจน มนุสฺสสปฏิลาโภ การได้เกิดเป็นมนุษย์นี้เป็นลาภอันประเสริฐสูงสุด ได้เปรียบสัตว์ทั้งหลายเป็นอย่างมากทีเดียว นี้เราก็ได้เป็นมนุษย์แล้วเวลานี้ แล้วนอกจากนั้นยังได้นับถือพระพุทธศาสนาอีกด้วย เมื่อนับถือพระพุทธศาสนาก็ควรจะระลึกว่าศาสนาท่านสอนอะไรเป็นหลักใหญ่ คือสอนหลักใจเป็นหลักใหญ่แก่ชาวพุทธเรา หลักใจให้มีการให้ทานเป็นพื้นฐานแห่งจิตใจของชาวพุทธเรา ไม่ว่าจะอยู่ในบ้านนอกในเมือง อยู่ในป่าในเขา เกิดสถานที่ใด ๆ การให้ทานอย่าปล่อยอย่างวาง ให้มีการเสียสละการให้ทานประจำวันสละของตนอยู่เสมอ นี้เรียกว่าสร้างเรือนใจขึ้นภายในตัวของเรา ผลของท่านนี้แลจะนำเราให้ไปสู่สุคติ

นี่เราพูดถึงเรื่องเรือนใจ ธรรมเป็นเรือนของใจ เป็นที่ยึดที่เกาะของใจ ทานเป็นฐานสำคัญอันหนึ่ง ศีลก็นับแต่ศีล ๕ ขึ้นไป สำหรับฆราวาสเรานั้นถ้าได้ศีล ๕ ก็สมบูรณ์พูนผลแห่งความเป็นชาวพุทธ ถ้าไม่มีศีลเลยก็มีแต่ชาวพุทธเป็นชื่อเป็นนามเพียงเท่านั้น จึงขอให้ชาวพุทธทั้งหลายพยายามรักษาศีลให้ติดเนื้อติดตัวติดใจบ้าง คำว่าศีลก็คือ

คุณธรรม เป็นเรือนใจได้โดยลำดับลำดับไป หลักใหญ่ก็คือการภาวนา พี่น้องชาวพุทธทั้งหลายรู้สึกจะไม่ค่อยสนใจในการภาวนา คือการอบรมจิตของเราให้เข้าสู่ความสงบเย็นใจ สร้างที่พึ่งคือความสงบเย็นขึ้นภายในใจของตนโดยเฉพาะในขณะที่ทำภาวนา นี้รู้สึกว่าจะห่างเหินกันมากน่าวิตกพิจารณา

หลวงตาบัวนี่ก็เคยได้ดูจิตใจของตัวเองมาตั้งแต่เริ่มแรก เป็นฆราวาสก็อาศัยพุทโธ อัมโม สังโฆ ตามกำลังวังชาแห่งความเป็นฆราวาส ครั้นบวชเข้ามาแล้วก็ดูจิตใจของตนโดยลำดับ ที่เด่นจริง ๆ ก็คือด้านจิตตภาวนา ใจขาดที่พึ่งขาดที่เกาะ ไชวคว่าโน้นไชวคว่านี้ พอจิตใจได้อบรมภาวนาเกิดความสงบขึ้นที่ใจเท่านั้น ใจมีความอบอุ่นขึ้นภายในตัวประจักษ์โดยไม่ต้องถามผู้หนึ่งผู้ใด เรียกว่าได้ที่พึ่งทางใจ ใจไม่มีที่ยึดที่เกาะนี้ไชวคว่าตลอดเวลา แต่ใจมีที่ยึดได้แก่ธรรม จะเป็นธรรมบทใดก็ตาม เช่น เราภาวนาหรือนึกบริกรรมอยู่ภายในจิตใจ แม้จะทำหน้าที่การงานอะไรเราก็ระลึกคำบริกรรมนี้ได้ เช่น นึกคำบริกรรมพุทโธ ๆ อัมโม หรือสังโฆ บทใดก็ตาม โดยความมีสติกำกับอยู่กับคำบริกรรมของตน หน้าที่การงานเราก็ทำไป สติธรรมที่ติดแนบอยู่กับหน้าที่การงานของเราก็ให้มีอย่างนี้แล้ว เรียกว่าใจของเรามีหลัก

เมื่อใจของเรามีหลัก เราอบรมใจของเราให้เข้าสู่ความสงบเท่าไร ยิ่งเป็นการสร้างหลักฐานของใจ ความแน่นหนามั่นคงของใจ ความมั่นใจขึ้นกับตัวเองเป็นลำดับลำดับ นี่เป็นอย่างนั้น เมื่อจิตมีหลักยึดแล้วย่อมไม่ไชวคว่า เรียกว่าจิตมีที่พึ่ง ยิ่งจิตได้อบรมภาวนาละเอียดล่อเข้าไปเท่าไร ที่พึ่งของจิตนี้ยิ่งละเอียดล่อ สว่างแผ่เผย สว่างกระจ่างแจ้งขึ้นภายในใจของเราผู้ภาวนานั้นเอง แล้วส่งเสริมไปด้วยความพากเพียรของเราไม่ลดละ ใจที่เคยมืดเคยหนามาแต่ก่อนก็ค่อยขยายตัวออกมาสู่ความรู้เหตุรู้ผล รู้ต้นรู้ปลาย รู้มีตรูแจ้งไปเป็นลำดับ แล้วก็รู้ผิดรู้ถูก จนกระทั่งจิตมีที่พึ่งแน่นหนามั่นคงเข้าไปเป็นลำดับ สว่างกระจ่างแจ้งขึ้นภายในใจ ก็ประจักษ์ใจว่าตนมีที่พึ่ง ๆ ที่นี้การไชวคว่ากับอารมณ์ภายนอกก็จางไป ๆ จิตใจหมუნเข้าสู่ความเป็นที่พึ่งของตนโดยการภาวนาเป็นลำดับ

ขอสรุปความลงไปเลยว่า จิตนี้เมื่อได้อบรมตัวเองเป็นลำดับลำดับ อาศัยความเหลือวแลของเจ้าของไม่ปล่อยไม่วาง ใจก็จะมีที่พึ่งขึ้นกับตัวเอง สว่างขึ้น ๆ ความแน่นหนามั่นคงของใจยิ่งแน่นหนามั่นคงขึ้น ความที่จะหลุดพ้นจากพิษจากภัยจากความทุกข์ ความทรมาณทั้งหลาย ก็ยิ่งแน่นหนามั่นคงประจักษ์ใจขึ้นเป็นลำดับลำดับ จนกระทั่งจิตนี้สร้างตัวเต็มภูมิฐานแล้ว ที่พึ่งของจิตก็คือธรรม ธรรมกับใจเป็นอันเดียวกันแล้วเรียกว่าถึงเมืองพอ

ไม่ต้องเสาะแสวงหาเรื่องอดีต เคยเป็นมาอย่างไร เคยเป็นเคยตาย เคยทุกข์เคยยากเคยลำบาก ตกนรกหมกไหม้ ขึ้นสวรรค์ชั้นพรหมที่ไหนไม่ไปคิด และต่อไปนี้จะไปตกนรกหมกไหม้ ขึ้นสวรรค์ชั้นพรหมที่ไหนก็ไม่คิด เรื่องอดีตอนาคตมาปรากฏตัวอยู่กับปัจจุบันของจิตที่พอตัวแล้ว ๆ นี้เรียกว่าสร้างเรือนใจได้สมบูรณ์แล้ว อยู่ที่ไหนหายห่วง ความเป็นกับความตายไม่มีน้ำหนักต่างกันเลย ความเป็นอยู่ก็คือธาตุชั้นธรรมาธาตุไปเท่านั้น ความตายไป ตายไปแล้วจะไปที่ไหน ก็ธาตุชั้นธรรมาธาตุไปแล้ว มันจะไปที่ไหนก็เป็นเรื่องของธาตุชั้นดินน้ำลมไฟ ใจเป็นใจ ใจเป็นธรรม เป็นของตัวแล้ว ไม่เอื้อมไม่ไขว่คว้าหาสิ่งใด

นี่คือผลแห่งการบำเพ็ญจิตใจให้มีหลักยึดมาเป็นลำดับลำดับ จนกระทั่งได้หลักยึดโดยสมบูรณ์ เรียกว่าพอตัวแล้ว นั่นแลท่านเรียกว่านิพพาน นิพพานคือใจที่พอตัวแล้ว ไม่ต้องเสาะแสวงหาสิ่งที่ยึดที่เกาะใด ๆ ทั้งสิ้น อยู่กับความพอล้วนนั้นเป็นที่เหมาะสม นี่คือผลแห่งการอบรมจิตใจของเรา จากศาสนธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ที่ชี้บอกแนวทางอันเป็นความสุขความเจริญให้แก่พวกเราทั้งหลาย

เราเป็นชาวพุทธอย่างน้อยขอให้เหลือวแลจิตใจของตนกับธรรม อย่าให้ห่างให้เหินกัน หน้าที่การงานมีอยู่ทั่วไป แม้แต่สัตว์เดรัจฉานเขาก็มีงาน หาอยู่หากินวิ่งเต้น ขวนขวายใส่ปากใส่ท้อง ล้วนแล้วตั้งแต่เป็นการงานของสัตว์ มนุษย์เราก็วิ่งเต้น ขวนขวายสร้างบ้านสร้างเรือน หาอยู่หากินการซื้อการขาย ล้วนแล้วตั้งแต่งานของมนุษย์ เราที่จะขวนขวายเข้ามาสู่ความเป็นอยู่ คือเลี้ยงชีพของเรา งานเหล่านี้มีอยู่ทั่วไป เราก็อำนาจเหมือนโลกเขาทำ แต่งานของจิตที่จะสั่งสมคุณงามความดีเพื่อเป็นสาระแก่จิตใจของเราก็ไม่ควรปล่อยวาง ขอให้บำเพ็ญจิตใจเพื่อให้มีหลักยึด

นี่แหละที่หลวงตาเป็นห่วงใยพี่น้องทั้งหลาย ไม่ได้พูดโอ้อวด เพราะคำโอ้อวดนี้ขัดกันกับคำว่าพอแล้ว ถ้าไม่พอก็ต้องอยาก อยากโอ้อวดอยากประกาศตนอย่างนั้น อย่างนี้ เรียกว่าใจนั้นยังหิวโหย ไม่พอ จึงต้องประกาศ จึงต้องอยากให้เขายกยอ และไม่ยอมให้เขาติเตียน แต่ใจที่พอแล้วความดีเตียน ความชมเชยสรรเสริญ ก็เป็นส่วนเกินทั้งนั้น ความพอกคือจิตใจไม่รับอะไร ทั้งความชมเชยและความสรรเสริญ สมชื่อสมนามว่าพอแล้วทุกอย่าง จิตที่พอแล้วเป็นอย่างนั้น

ที่นี้หลวงตาที่ได้มาแนะนำสั่งสอนพี่น้องทั้งหลายนี้ ก็เพราะความเป็นห่วงใยพี่น้องชาวพุทธเรา รู้สึกว่าห่างเหินจากศีลจากธรรมเป็นอย่างมาก เพราะนี่เป็นสภาวะเป็นหลักของใจอย่างยิ่ง แต่กิเลสความโลภราคะตัณหาหมั่นปกคลุมหุ้มห่อไว้หมด ไม่ให้มองเห็นทางที่จะเล็ดลอดออกไปจากอำนาจของมันได้ มันจึงดึงจูงดูดเข้าสู่หน้าที่การงานอันเป็นความยุ่งเหยิงวุ่นวาย ซึ่งเป็นทางแห่งกองทุกข์ที่กิเลสหลุดลากไปโดยถ่ายเดียวเท่านั้น เรา

ทั้งหลายจึงติดจึงตันไปตามทางของกิเลส ไม่ได้ติดค้นหาทางหลุดพ้นจากกองทุกข์ที่
กิเลสสร้างขึ้น โดยการบำเพ็ญคุณงามความดีเข้าสู่ใจเลย นี่จะเป็นห่วงพี่น้องทั้งหลาย
มากที่สุดทีเดียวในจุดนี้

เพราะโลกนี้กว้างขวางขนาดไหนก็ตาม ดูใจดวงใดไม่มีหลักมีเกณฑ์ที่จะเป็นที่ไว้
วางใจ เป็นที่ยึดเป็นที่เกาะได้เลย จิตดวงนี้ก็ไปเกาะสิ่งนั้น จิตดวงนั้นก็ไปเกาะสิ่งนั้น
จิตดวงนี้ไปเกาะบ้านเกาะเรือน จิตดวงนั้นไปเกาะสิ่งของ จิตดวงนั้นไปหวังเงินหวังทอง
หวังนั้นหวังนี้ มีแต่ห่วงอย่างผิดหวัง ๆ ซึ่งสร้างพินสร้างไฟให้ตัวเอง ที่จะเป็นห่วง
สารคุณคือธรรมทั้งหลายเข้าสู่ใจให้เป็นที่อบอุ่นนี้ไม่ค่อยมี

นี่เป็นเหตุให้เกิดความวิตกวิจารณ์และเป็นห่วงใยพี่น้องทั้งหลายมากที่สุด
เพราะหลวงตามันได้ผ่านมาหมดแล้วสิ่งที่กล่าวนี้ คือสภาวะของใจไม่มี มีแต่ความติด
ความตันกระวนกระวาย ตั้งแต่ตื่นเช้าถึงหลับหาความสุขไม่ได้เลย ทั้ง ๆ ที่หาความสุข
ตั้งแต่ตื่นเช้าจนกระทั่งหลับ เวลาได้มามีแต่ความทุกข์เต็มหัวอก ๆ ด้วยกัน เวลา
มาระบายออกมีแต่เรื่องกองทุกข์ ของคนที่เสาะแสวงหาความสุขโดยทั่วกันนั้นแล
มาระบายต่อกันฟัง ผลเป็นความทุกข์ไปเสียหมด นี่เพราะขาดหลักใจ เพราะขาดที่พึ่ง
ไม่ได้บำเพ็ญจิตใจให้เป็นที่อบอุ่นแก่ตนเองเลย ไปอาศัยแต่สิ่งภายนอก

ความติดอยู่กับสิ่งนั้น ความติดอยู่กับสิ่งนี้ ไม่ได้คำนึงถึงความดีคือศีลธรรมอยู่กับ
ใจของผู้บำเพ็ญเลย นี่มันเสียตรงนี้ จึงต้องได้มาอธิบายให้พี่น้องทั้งหลาย ให้พยายาม
กัน สนใจในเรื่องศีลเรื่องธรรมซึ่งเป็นคู่เคียงและเป็นคู่พึ่งเป็นพึ่งตายกันกับใจโดยแท้
สิ่งเหล่านั้นเป็นเพียงเครื่องอาศัย อย่าตื่นเต็น อย่าติดอย่าตันจนเกินเหตุเกินผล เพราะ
สร้างความทุกข์ให้พวกเราทั้งหลาย ด้วยอำนาจแห่งความโลภได้ไม่พอนี้ เคยเป็นมา
มากเท่าไร เรื่องราคะตัณหาก็ยิ่งแล้ว ยิ่งติดยิ่งตันยิ่งส่งเสริมกันเสียทุกอย่างอย่างหา
เมืองพอไม่ได้ นี่ละอำนาจแห่งกิเลสตัณหาพาติดพาตัน มันพาติดพาตันเข้าหาแต่กอง
ทุกข์และมหันตทุกข์เรื่อยไป

ความโลภไม่เคยสร้างความสมหวังความสุขความเจริญให้แก่ผู้ใด ราคะตัณหาก็
ไม่เคยสร้างความสมหวังความสุขความสบายให้แก่ผู้หนึ่งผู้ใดเลย นอกจากมันพาติดพา
ตันเอาไฟเอาไฟมาเผากัน เพราะความได้ความอยากความทะเยอทะยาน ความรัก
ความชอบความกำหนัดยินดีไม่มีพอในหัวใจ จึงทำให้วิหิงสาตลอดเวลา สมมุติว่าเราได้
เมียมาคนหนึ่ง เมียคนนี้เป็นเพียงฐานเหยียบขึ้นแห่งกิเลสความทะเยอทะยาน ความรัก
ความใคร่ไม่พอเป็นลำดับลำดาไป เอ้าหาเมียมาอีกสองคน ก็เป็นฐานเหยียบขึ้นสอง
ฐานขึ้นไป ก้าวขึ้นไปเพื่อความเดือดร้อนวุ่นวาย เพื่อความเอาไฟเผากัน ได้มาก็เมีย

เอ้าระคะตัณหาพาหามาจะสมหวังไหม ได้มาสามเมียไม่พอ ขออีกสี่เมียไม่พอ ขออีกห้าเมียไม่พอ เอามาสิบเมียพอไหม ไม่พอ เอามาร้อยเมียพอไหม ไม่พอ

เหมือนไฟได้เชื้อ เชื้อกับไฟเคยพอกันไหม ไสเชื้อเข้ามากเท่าไรไฟยิ่งแสดงเปลวจรดเมฆขึ้นมา นี่ระคะตัณหาไสเชื้อมันเข้ามา กว้านหญิงกว้านชายเข้ามาเป็นผิวเป็นเมียกันมากน้อยเพียงไร ก็เท่ากับไสเชื้อเข้าสู่ไฟ ไฟยิ่งแสดงเปลว ความทะเยอทะยานความติดความดี้น ความได้ไม่พอยิ่งแสดงเปลวหนักขึ้น ๆ สร้างแต่ความทุกข์ความทรมานให้แก่ตนเองและผู้เกี่ยวข้อง เฉพาะอย่างยิ่งผิวเมียทะเลาะกันแต่ละวัน ๆ ไม่ใช่เรื่องอะไร เรื่องของกิเลสตัวเป็นพื้นเป็นไฟระคะตัณหาที่แลมันสร้างความไม่พอ ไม่มีคำว่าพอ จะหาหมาหมีนัวหมีนเมียก็ไม่มีพอ มีเท่าไรมันกลืนหมด ๆ แล้วกว้านเข้ามาเรื่อย ๆ นี่คือการระคะตัณหา มันเคยสร้างความสุขความเจริญให้แก่ใครที่ไหน

พระพุทธเจ้าท่านจึงสอนศีลสอนธรรมให้พวกเราพอที่ได้ยึดได้เกาะ ให้เป็นที่อบอุ่นตายใจได้บ้าง เพราะมีศีลมีธรรมครอบครอง เช่น กามเมสุ มิจฉาจาร ไม่ให้ล่วงล้ำประเพณี ข้ามเกินประเพณีของชายอื่นหญิงอื่นใดก็ตามที่ไม่ใช่สมบัติของตน เช่นผิวเมียของตน เป็นความผิดทั้งนั้น เป็นไฟลามลุกตลอดเวลาหาทางหยุดยั้งไม่ได้ จึงต้องเอาศีลข้อนี้เข้าบังคับด้วยอัปปิยจตฺตา ให้มีความปรารถนาน้อย คือมีเพียงผิวเดียวเมียเดียว พอบรรเทาทุกข์ของกามกิเลสนี้เท่านั้นพอ ถ้ามากกว่านั้นเปลวไฟของกามกิเลสนี้จะแสดงลูกกลมขึ้นเผาบ้านเผาเมือง ท่านจึงสอนศีลธรรมข้อนี้ไว้ให้เป็นไฟในเตา เราหุงต้มแกงใช้แสงสว่างด้วยไฟในเตาของเรา ไม่ให้ลูกกลมออกไปข้างนอกรอกเตา มันจะไปเผาบ้านเผาเมืองให้ฉิบหายไปได้ จึงต้องมีการรักษากัน

ต้องเอาศีลข้อที่สามคือกามเมสุ มิจฉาจาร ไปบังคับไฟลูกกลมตัวระคะตัณหาได้ไม่พอนี้ให้อยู่ในความพอเหมาะพอดี คือให้อยู่ในกรอบแห่งศีลธรรมเท่านั้น ผิวมีผิวเดียวพอแล้ว เมียมีเพียงเมียเดียวพอแล้ว นี่เป็นความเหมาะสมอย่างยิ่งของผู้เป็นฆราวาสที่ละกิเลสเหล่านี้ไม่ได้ มีศีลธรรมมาช่วยบังคับกำกับเอาไว้บังคับเอาไว้ แล้วก็มีความร่มเย็นเป็นสุข ดังที่ท่านแสดงไว้ว่ากามคุณ กามเป็นคุณ กามเป็นคุณคืออะไร กามที่จะเป็นคุณได้เพราะศีลธรรมเข้าบังคับให้อยู่ในกรอบ คือต้องมีผิวเดียวเมียเดียวเท่านั้น นอกนั้นก็อมหันตทุกข์ขึ้นทันทีทันใด ถ้านอกจากผิวเดียวเมียเดียวนี้แล้วล้วนแล้วตั้งแต่ก่อไฟเผาตัว ท่านจึงบังคับไว้ด้วยศีลข้อนี้

เราจะมันไม่ได้ก็ให้ศีลข้อนี้ช่วยบังคับบัญชาความพอเหมาะพอดี ความอบอุ่นตายใจต่อกันไว้ด้วยศีลข้อนี้ ให้พี่น้องทั้งหลายจำเอาไว้ ศีลข้อนี้เป็นเครื่องบังคับโลกให้อยู่เป็นสุขต่อกัน ไม่ว่าจะกว้างว่าแคบถ้าขาดศีลข้อนี้แล้วหมาสู้ไม่ได้ คนนี้ลูกกลมโหดร้ายด้วยกามกิเลสนี้มากยิ่งขึ้นกว่าหมา รุนแรงมากยิ่งขึ้นกว่าหมา หมาเขามีเวลาตีคอกะนอง

เดือน ๙ เดือน ๑๒ เขาจะเห่าจะหอนกั๊กกันฉีกกันไม่มีฝั่งมีฝา ไม่มีบ้านมีเรือนของเจ้าของของใครแหละ เขาจะลุกกลมไปหมด เพราะราคาจะตัณหากำเริบในเวลานั้น

แต่พอราคาตัณหาของเขาสิ้นฤดูไปแล้ว ราคาตัณหาไม่กำเริบ หมาก็มีขอบเขตมีบ้านมีเรือน สวานสิทธิ์ในขอบเขตของตน หมาทัวไหนเดินผ่านเขาไปไม่ได้ เขาไล่กั๊กไล่ฉีกแหลักไป เรียกว่าลวงล้ำเขตแดนของเขา นี่เขายังมีเวล่ำเวลายังมีเขตมีแดน มนุษย์เรานี้เอาเมียคนหนึ่งมาให้ กั้นเอาไว้ไม่ยอมอยู่ ละไปกว้านเอาเมียคนที่สอง กว้านเอาเมียคนที่สามที่สี่ได้ทั้งที่ลับที่แจ้งมาเป็นพวง ๆ มาเป็นกองทัพ กองทัพทหารสู้กองทัพกามกิเลสได้ไม่พอนี้ไม่ได้ นี่จะเรียกว่ามนุษย์นี้เก่งกว่าหมา ร้ายกาจยิ่งกว่าหมา เพราะไม่มีศีลธรรมเข้าบังคับ มันจะร้ายแรงยิ่งกว่าสัตว์ใด ๆ ในโลก

เพราะฉะนั้นท่านจึงให้ศีลข้อนี้บังคับเอาไว้ ให้สามภรรยาอยู่ร่วมกันเป็นผาสุก ผากเป็นผากตายกันได้ด้วยศีลข้อนี้ ฟังเป็นฟังตายกันได้ด้วยศีลข้อนี้ และมีความอบอุ่นตายใจต่อกัน สมว่าตัวก็มีฝั่งมีฝาคือเมีย เมียก็มีฝั่งมีฝาคือตัวของตน มีความอบอุ่นต่อกันและกัน ตลอดวันตายไม่มีคำว่าจิตจางต่อกันเลย เพราะศีลข้อนี้บังคับเอาไว้ ถ้าศีลข้อนี้ไม่มีแล้วแหลักเลยทีเดียว ตัวเมียพอเจอหน้ากันแล้วก็จะกั๊กกันทันที ทะเลาะกันแล้วกั๊กกัน นี่จะเรียกว่าหมาสู้ไม่ได้ เพราะกิเลสตัวนี้มันลุกกลมมันหน้าด้าน ไม่มีอะไรหน้าด้านยิ่งกว่าราคาตัณหา ขอให้พี่น้องทั้งหลายทราบเอาไว้ และขอให้รักศีลรักธรรม นำมาระดับดับไปร้ายทั้งหลายนี้ให้อยู่ในความพอเหมาะพอดี

ไม่ว่าหญิงว่าชาย หนุ่มสาวก็ตาม ให้มีศีลธรรมข้อนี้เป็นเครื่องกำกับรักษาแล้ว จะงามตาใจ ไม่แสดงอาการอุจาดบาดตา จนไม่เป็นที่น่าดูแก่คนผู้ดีทั้งหลายที่มีศีลมีธรรมนั้นเลย ศีลข้อนี้เป็นหลักใจ เป็นหลักแห่งครอบครัวของเรา ท่านเรียกว่าอัปปิจฉตา ให้เป็นผู้มีความมักน้อย มักน้อยคือให้มีตัวเดียวเมียเดียวเท่านั้น อย่าฟุ้งเฟ้อเห่อเหิม อย่าลืมนื้อลืมตัว

กิเลสมันหลอกนะ ยิ่งมียศถาบรรดาศักดิ์ มั่งมีสมบูรณ์เพราะการซื้อการขายมีทางร่ำทางรวยแล้ว ยิ่งเป็นการเสริมราคาตัณหาขึ้น ๆ ไปเที่ยวซื้อเที่ยวขายที่ไหนไปติดพันกับผู้หญิงผู้ชายไปได้หมด นี่ละวิชาหมากลัว กลัวตัวนี้ละ เพราะมนุษย์เรานี้เก่งกว่าหมา ไปที่ไหนหมาแตกกระจัดกระจายเลย นี่มันก็ยิ่งใกล้ทะเล จังหวัดพิษณุโลกของเราอยู่ใกล้ทะเล หมาจะวิ่งถึงทะเลหรือไม่ถึงก็ไม่ทราบ มันจะตายกลางทาง เพราะยังงั้นมันจะอยู่ไม่ได้ กามกิเลสโหดร้ายของเจ้าของไล่กั๊กไล่ฟัด หมาเหล่านี้จะแตกกระเจิงลงทะเลทันไม่ทันก็ตายระหว่างทาง เพราะอำนาจแห่งกามกิเลสโหดร้ายของเจ้าของของแต่ละคน ๆ ที่ไม่มีศีลธรรมเข้ากำกับรักษานี้ทำลายกระทั่งถึงหมาได้

ถ้ามีศีลข้อนี้เข้ากำกับรักษาแล้วผาสุกสบาย เป็นหนุ่มเป็นสาวก็มีขอบเขต ถึงกาลเวลาจับจ่ายค่อยจับค่อยจ่าย อย่าสูกก่อนห้าม อย่าขายก่อนซื้อ มันเสียศักดิ์ศรีดีงามเสียคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์เราลงไป ไร้ค่า ทั้งหญิงทั้งชายไร้ค่าไปหมด โลกนี้ถือกัน สังคมเขาถือกัน เราอย่าไปทำลายสังคมด้วยความสกปรกโสมม อุจาดบาดตาอย่างนี้ ให้มีศีลมีธรรมเข้ากำกับรักษาภิรียมารยาทการประพฤติตัว ให้พอเหมาะพอดีอยู่กับศีลกับธรรมแล้วจะงามตา ผู้หญิงก็มีสง่าราศี เป็นกุลสตรี เป็นหญิงที่อยู่ในสกุลอันดีงาม ผู้ชายก็ไม่ผาดโผนโจนทะยานเพราะเห็นแก่รายได้ ด้วยความตะกละตะกลามของตน ซึ่งเป็นความหยาบโหล่นประการหนึ่ง ไม่ควรล่วงล้ำอย่าทำ

เมื่อถึงกาลเวลาที่จะเป็นไปแล้ว โลกนี้เป็นโลกของกามกิเลส สัตว์เขาก็มีผู้มีเมียมีคู่ มนุษย์เราจำต้องมีผู้มีเมียอย่างเดียวกัน แต่มนุษย์กับสัตว์นั้นต่างกัน มนุษย์นี้มีศีลธรรมเป็นเครื่องปกครองรักษาอยู่ จึงต้องให้งามตางามใจต่อกัน นี้ศีลข้อนี้เป็นหลักใจประเภทหนึ่ง ให้เห็นในปัจจุบัน

ถ้าใครเห็นว่าศีลธรรมข้อนี้ไม่มีความสำคัญแล้ว เอ้า ออกจากสถานที่นี้แล้วผู้ชายก็ตีผู้หญิงก็ตี ผู้ชายไปเที่ยวกว้าหาผู้หญิงหมดจังหวัดพิษณุโลกนี้เอามาแข่งเมียตัวเอง แล้วฝ่ายผู้หญิงก็ไปเที่ยวหาผู้ชายหมดจังหวัดพิษณุโลก หรือไปกว้าหาเจ้าจังหวัดใกล้เคียงเข้ามาแข่งตัวของตัว แล้วใครจะเลิกละอกว้ากัน นอกจากว่าจังหวัดพิษณุโลกทั้งจังหวัดนี้แตกกระจัดกระจาย เมืองใกล้เคียงแหกเหลวไปตาม ๆ กันหมดเท่านั้น เพราะกามโหดไม่มีเมืองพอ นี่ละถ้าเราเอากิเลสตัวนี้ไปแข่งพระพุทเจ้า โลกจะเกิดความพินาตฉิบหายเห็นประจักษ์ตาของเรา ไม่ต้องไปหาโลกไหนแดนใดแหละ

ที่โลกพออยู่ได้เวลานี้ ก็เพราะศีลธรรมเข้าครอบงำรักษาไว้ กิรียมารยาทความประพฤติตัวจึงเหมาะสมกับชาวพุทธของเรา นี่ละเรื่องศีลธรรมกำกับใจแล้วความประพฤติมารยาท หน้าที่การงานก็สวยงามเหมาะสมไปตาม ๆ กัน จึงควรสั่งสมศีลธรรมนี้ไว้ภายในใจ

การให้ทานดังที่กล่าวแล้วนี้เป็นพื้นฐานแห่งชาวพุทธเรา และเป็นพื้นฐานแห่งสัตว์ร่วมโลกที่อยู่ด้วยกัน ต้องมีการแบ่งปันเสียสละกัน ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ได้ ไม่เห็นแก่การคดโกงรีดไถประเภทต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสร้างพินสร้างไฟเผาไหม้กันไม่เป็นของดี มีการเสียสละเท่านั้นเป็นการแก้ความตระหนี่ถี่เหนียวได้ การเสียสละการให้ปันกัน นี่เป็นยาแก้โรคคือความตระหนี่ถี่เหนียวได้เป็นอย่างดี นี่อันหนึ่ง ศีลดังกล่าวมาแล้วนี้ ขอให้เด็ดเดี่ยวอาจหาญต่อการบังคับจิตใจคือกามโหดตัวนี้ อย่าให้มันเลยขอบเขตนอกเตาไป เตาก็คือฟัวเป็นเตาของเมีย เมียเป็นเตาไฟของฟัว ให้ต่างคนต่างอยู่ในเตา ปฏิบัติต่อกันด้วยความจงรักภักดี ด้วยความฝากเป็นฝากตายกันด้วยศีลข้อนี้

เราจะเห็นผลประจักษ์ในตัวของเราเอง ว่าศีลธรรมมีคุณค่าอย่างไรบ้าง แล้วการฝ่าฝืนศีลธรรมข้อนี้มีโทษอย่างไรบ้าง เราจะเห็นประจักษ์ใจของเราแน่ นี้เรียกว่าศีล

ที่นี้ภาวนา คือ การอบรมจิตใจของเรา เช่น กำหนดพุทโธ เวลาเราเข้าห้องพระ เป็นเวลาที่เราร่างการว่างงาน สลัดปัดทิ้งเสียทั้งหมด ให้มีงานบำเพ็ญใจ คือ จิตตภาวนาโดยถ่ายเดียวเท่านั้น ว่า อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ สวตมมตฺยโย ๆ ได้ตามกำลังของเราแล้วให้นั่งเฉยหรือจะนั่งแบบไหนก็ตาม สำคัญให้จิตเฉยสงบจากความคิดปรุงเรื่องสกปรกโสมมอันเป็นพินเป็นไฟต่าง ๆ เข้ามาสู่คำบริกรรม คือ พุทโธ หรือธัมโม หรือสังโฆ บทใดก็ตาม ให้มีสติจดจ่ออยู่กับคำบริกรรมบทนั้น ๆ เฉพาะใจ ใจเมื่อมีงานให้ทำ คือ พุทโธเป็นงานของใจ หรือธัมโม หรือสังโฆ ตลอดอานาปานสติ เป็นงานของใจ ให้สติจดจ่ออยู่กับงานนี้ไม่ต้องยุ่งกับงานอื่นใดเลย แล้วใจจะรวมกระแสแห่งความวุ่นวายส่ายส่ำของตน เข้ามาสู่จุดแห่งคำบริกรรมนี้ ความรู้อันนี้ก็จะเด่นขึ้นมาภายในตัวของเรา

เมื่อจิตสงบเข้ามาเท่าไร ความสงบความสุขจะปรากฏประจักษ์ขึ้นกับใจของเรา จนเกิดอัศจรรย์ตัวเองก็มี อันนี้ก็เป็นเรื่องอันหนึ่งที่จะนำมาให้เป็นคติตัวอย่างของพี่น้องทั้งหลายได้ยึดต่อไป โดยที่หลวงตาบ๊วเองได้เคยดำเนินมาแล้ว เบื้องต้นที่บวชมามีความสนใจทางด้านภาวนาเป็นอย่างมาก พอบวชมาแล้วก็สนใจภาวนา ไปเรียนถามท่านเจ้าอาวาสซึ่งท่านก็สนใจการเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนาเหมือนกัน พอไปเรียนถามท่านถึงเรื่องการภาวนาจะให้ทำอย่างไร เพราะสนใจอยากภาวนา ท่านก็สอนพุทโธให้ พอสอนพุทโธท่านก็กำชับว่า ให้บริกรรมพุทโธด้วยความมีสตินะ เราเองก็บริกรรมพุทโธอยู่เสมอมา ให้ไปภาวนาด้วยความมีสติเท่านั้น เราก็ยึดนั้นมาเป็นหลักภาวนา

ทั้ง ๆ ที่กำลังเรียนหนังสืออยู่นั้นแล แต่ความสนใจต่อการภาวนานี้เป็นพื้นฐานของใจมาเป็นลำดับไม่ลดละ แม้จะเรียนหนังสือหนักเบาขนาดไหน การภาวนาในคตินั้น ๆ จะไม่ลดละเลย ทำอยู่ภายในตัวเองไม่ให้ใครทราบ

ที่นี้ก็ย่นลงมาถึงการภาวนาตามที่ท่านเจ้าอาวาสท่านสอนให้ไปภาวนา เราก็ภาวนาจริง ๆ ภาวนาสะเปะปะไปอย่างนั้นไม่รู้หน้ารู้หลัง ท่านสอนยังงี้ก็ทำไป พอบริกรรมพุทโธ ๆ ด้วยความมีสติเข้าไป แล้วจิตที่มันชานไปในที่ต่าง ๆ เหมือนกับเราตากแหไว้วันนั้นแล พอภาวนาพุทโธ ๆ ถีบเข้าไปด้วยความมีสติ ความฟุ้งชานของจิตจะหดตัวเข้ามา ๆ เหมือนกับเราดึงจอมแหแล้วตื่นแหก็หดตัวเข้ามา จนกลายมาเป็นก้อนแห มองเห็นชัดเจนว่านี่คือกองแห แล้วกระแสของจิตที่ค่อยรวมตัวเข้ามา ๆ เข้าสู่จิตดวงเดี๋ยวนี้ กลายเป็นกองผู้รู้ จุดแห่งผู้รู้ขึ้นมาในเวลานั้น จิตปรากฏว่าขาดสะบั้นออกหมดจากอารมณ์ต่าง ๆ ไม่มีสิ่งใดเหลือเลย เหลือแต่ความรู้ล้วน ๆ ปรากฏอยู่กับใจ

และความอัศจรรย์ จนตื่นตื่นเวลานั้น เกิดความอัศจรรย์ในตัวเอง โห ทำไมจิตของเรา จึงเป็นอย่างนี้ เราไม่เคยรู้เคยเห็นเคยเป็น วันนี้ได้ปรากฏเสียแล้ว

นั่นแหละจิตที่ปรากฏเป็นความอัศจรรย์ขึ้นมาในเวลานั้น เป็นเครื่องฝังใจอย่าง แนบแน่นไม่มีถอย เรียนหนังสือไปเท่าไรการภาวนาไม่เคยจิตจาง เพราะฉะนั้นเวลา ออกบำเพ็ญแล้วจึงบุกใหญ่เลย บุกใหญ่ยังงี้ ปฏิบัติเอาจริงเอาจริง เพราะได้เชื่ออรรถ ธรรมที่หลวงปู่มั่นท่านแสดงเรื่องมรรคผลนิพพาน ท่านแสดงว่าศาสนาของพระพุทธ เจ้า คือ ตลาดแห่งมรรคผลนิพพาน มีอยู่โดยสมบูรณ์ ขอแต่ผู้ปฏิบัติให้ดำเนินตามทาง ที่ท่านสอนไว้นั้นเถิด ทางที่สอนไว้ได้แก่สวางกขาตธรรมที่ตรัสสอนไว้ชอบแล้ว ให้ ดำเนินตามนั้น จะเป็นทางไปสู่มรรคผลนิพพานโดยถ่ายเดียวเท่านั้นไม่เป็นอย่างอื่น

เมื่อท่านสอนอย่างถึงใจแล้ว เราก็กปฏิบัติอย่างถึงใจของเรา เอาเป็นเอาตายเข้า ว่าเลย เพื่อมรรคผลนิพพานโดยถ่ายเดียวเท่านั้น สุดท้ายก็ทะลุถึงขั้นเมืองพอ จิตได้ หลุดพ้นจากกิเลสโดยประการทั้งปวง กิเลสขาดสะบั้นลงจากใจให้เห็นประจักษ์ ประหนึ่งว่าฟ้าดินถล่มภายในหัวใจเรา เหมือนกับฟ้าดินถล่มเลย เกิดความอัศจรรย์ จิต สว่างกระจ่างแจ่มครอบโลกธาตุ

ที่กล่าวทั้งนี้เพราะเราเป็นผู้นำของพี่น้องทั้งหลาย จึงเปิดปุมหลังให้พี่น้องทั้ง หลายได้นำไปคิดว่า ผู้นำของพี่น้องทั้งหลายนี้เป็นพระประเภทใด พระแบบหัวชนฝา ออกมาเป็นผู้นำ หรือเป็นพระตะเกียกตะกายมาด้วยเหตุด้วยผลกลไกแห่งธรรมทั้ง หลายประการใดบ้าง ปี ๔๑ ปี ๔๒ หลวงตาจึงเปิดอกให้พี่น้องทั้งหลายได้ทราบโดยทั่ว กันบรรดาที่เป็นชาวพุทธว่า ศาสนาพุทธของเรา คือ ตลาดแห่งมรรคผลนิพพานสด ๆ ร้อน ๆ ไม่มีกาลสถานที่เวล่ำเวลาและสิ่งใดที่จะมาทำลายมรรคผลนิพพานในวงพุทธ ศาสนาของเราได้เลย เพราะเหตุว่าเราได้เชื่ออย่างถึงใจจากหลวงปู่มั่นแล้วไปปฏิบัติ ก็ ประจักษ์หัวใจของเรา จนกระทั่งถึงขั้นหายสงสัยโดยประการทั้งปวง ถึงขั้นแห่งความอึด พอเต็มหัวใจ

ถ้าจะพูดถึงเรื่องเวล่ำเวลาสถานที่ก็คือ วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๙๓ กลางคืน เวลา ๕ ทุ่ม บนหลังเขาวัดดอยธรรมเจดีย์ จังหวัดสกลนคร วันเวลานั้นสถานที่นั้นแล เป็นเวลาที่กิเลสที่ครองหัวใจ พาให้เกิดให้ตายให้ได้รับความทุกข์ความทรมานมานาน แสนนาก็กับก็กลับในหัวใจดวงนี้ ได้ตามติดจนกระทั่งถึงตามทัน ตัวสร้างภพสร้างเชื้อ ให้สัตว์ทั้งหลายเกิดแก่เจ็บตายไปรวมอยู่ที่จิต สติปัญญาพัดเข้าไปในจุดนั้น เหมือน หนึ่งวาระเบิดนิวเคลียร์นิวตรอน กิเลสประเภทที่กำหัวใจเอาไว้มันได้แตกกระจัด กระจายลงไป

เมื่อกิเลสอันนี้ขาดสะบั้นลงไปจากจิตใจแล้ว ใจนั้นได้กระเด็นออกมาเป็นความสว่างกระจ่างแจ้ง เป็นความอัศจรรย์เกินคาดเกินหมาย เกินเนื้อเกินตัว เกินเสียทุกสิ่งทุกอย่าง ในวงสมมุติที่ไม่มีอะไรเหมือน ได้ปรากฏขึ้นในคืนวันนั้น นั้นแลเป็นเหตุให้เกิดความอัศจรรย์พระพุทธรูปเจ้าอย่างล้นพ้น และเกิดความอัศจรรย์ในใจของตัวเอง ตั้งแต่บัดนั้นมาไม่ปรากฏว่ากิเลสตัวใดเท่าเม็ดหินเม็ดทรายได้ผ่านเข้ามาในหัวใจ และสร้างกองทุกข์ขึ้นที่ใจของเรา แม้เม็ดหินเม็ดทรายไม่เคยมี ประจักษ์มาตั้งแต่บัดนั้น แต่ไม่เคยพูดเคยสอนใคร ว่าเราได้รู้อย่างนั้นได้เห็นอย่างนั้น

การสอนโลกสอนตามกำลังของผู้มาเกี่ยวข้องศึกษา เอาธรรมะมาถามขึ้นใดสอนชั้นนั้น ๆ ถามธรรมะถึงขั้นสูงสุดยอด เราก็แสดงแบบฟ้าดินถล่มเลย แต่เราไม่ได้บอกว่าเรารู้เราเห็น จนกระทั่งมาปี ๒๕๔๑ นี้เป็นปีที่เราจะ ผู้นำแห่งชาติไทยของเรา ซึ่งอยู่ในภาวะที่ลำบากมากที่สุด เราจึงได้เปิดห้วงการปฏิบัติตนเอง คือการบำเพ็ญและผลที่ได้ปฏิบัติมาแล้วมาน้อยเพียงไร ให้พี่น้องทั้งหลายชาวไทยเราได้ทราบ เพื่อเป็นคติเตือนใจว่า ศาสนานี้คือตลาดแห่งมรรคผลนิพพานอยู่ตลอดมาและจะตลอดไป ถ้ายังมีผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามศาสนธรรม

หลักของใจเรื่อนของใจก็คือธรรมที่กล่าวนี้แล จึงขอให้พี่น้องทั้งหลายได้สนใจในจิตตภาวนา ระลึกอยู่เสมอว่า ใจดวงนี้ไม่เคยตาย คำว่าตายเกิด ๆ นั้นหมายถึงร่างที่จิตใจนั้นเข้าไปอาศัย ไปอาศัยร่างใดร่างนั้นเรียกว่าเกิด เช่น หมาเกิด คนเกิด ไก่เกิด สัตว์ใดเกิด คือจิตเข้าไปสวมในร่างนั้นก็เรียกว่าร่างนั้นเกิด พอหมดสภาพแล้วก็เรียกว่าตาย ๆ กัน ตัวจิตจริง ๆ ไม่เคยตาย มีจิตอวิชชากลมกลืนเป็นอันเดียวกันพาให้เกิดให้ตายตั้งกับตั้งกัลป์เรื่อยมา และผลักดันให้เราสร้างแต่ความชั่วช้าลามกมาในภพชาติเหล่านั้น จึงมีความสุขความทุกข์เจือปนกันมา การเกิดการตายของสัตว์จึงเป็นไปด้วยอำนาจแห่งกรรมดีกรรมชั่วของตน ท่านจึงไม่ให้ประมาทกัน

ใครจะเกิดสถานที่ใดสกุลใดก็ตาม พ่อแม่ชื่อไรก็ตาม ไม่ว่าชาติชั้นวรรณะใดก็ตาม ท่านห้ามไม่ให้ประมาทกัน เพราะเกิดด้วยอำนาจแห่งกรรมด้วยกัน ใครมีกรรมประเภทใดก็เกิดด้วยอำนาจแห่งกรรมของตน ตกแต่งเอาไม่ได้ จึงต้องเกิดตามอำนาจแห่งกรรม เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วท่านก็สอนธรรมลงว่า สัพเพ สตฺตา อันว่าสัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันหมดทั้งสิ้น อย่าก่อกรรมก่อเวร อย่าอิจฉาบังเบียดอาฆาตซึ่งกันและกัน จงยังกันและกันให้ไปสู่ความสุขความเจริญโดยถ่ายเดียวเถิด คือท่านไม่ให้ประมาทกัน ให้ให้อภัยกันเสมอ

เพราะเราเกิดมาด้วยอำนาจแห่งกรรม เราตกแต่งเอาไม่ได้ ว่าจะไปเกิดสถานที่ใด ภพใด พ่อแม่เราเป็นคนเช่นไร เป็นสัตว์หรือเป็นบุคคล เป็นเทวบุตรเทวดา หรือ

เป็นอินทร์เป็นพรหม เราเกิดด้วยอำนาจแห่งกรรมทั้งนั้น ท่านจึงสอนไม่ให้ประมาทกัน ให้ต่างคนต่างให้อภัยกัน รักกัน เช่นชาติไทยของเราเป็นชาติที่สำคัญ ชาติถือพุทธศาสนา จึงเป็นชาติที่ให้อภัยกันได้อย่างง่ายตายทีเดียว ให้อภัยกัน เสียสละต่อกัน เห็นอกเห็นใจกัน ไม่ถือสีถือสา กัน คือชาติไทยของเราที่เป็นชาติแห่งชาวพุทธ ถือนุญถือกรรมเป็นหลักเกณฑ์สำคัญต่อการอยู่ร่วมกัน

แล้วการบำเพ็ญทุกสิ่งทุกอย่างก็ร่วมใจกัน ตั้งพี่น้องทั้งหลายได้ร่วมมือร่วมใจกัน เสียสละสมบัติเงินทองข้าวของเล็กน้อย เพื่อหนุนชาติของเราซึ่งเป็นจุดรวมเป็นหัวใจของชาติไทยเรา ร่วมกัน แล้วชาติไทยเราก็จะหนุนขึ้น ๆ สู่ความแน่นหนามั่นคง เพราะความรักชาติ เพราะความเสียสละ ด้วยอำนาจแห่งความสามัคคีพร้อมเพรียงกัน แล้ว ชาติไทยของเราจะเจริญรุ่งเรืองขึ้นโดยไม่ต้องสงสัย

โดยเหตุนี้แลที่หลวงตามาเป็นผู้นำของพี่น้องทั้งหลายนั้น นำทั้งด้านวัตถุ เพราะความเป็นห่วงชาติไทยของเราในด้านวัตถุซึ่งกำลังขาดแคลนมากทีเดียว แล้วก็ห่วงทางด้านจิตใจของพี่น้องชาวพุทธชาวไทยเรา กลัวจะไม่มีที่ยึดที่เกาะ ดังที่เป็นมาแล้วนี้รู้สึกว่าการไหลเอามากทีเดียว อย่างว่าหลวงตาตำหนินะ หลวงตาตำหนิเพื่อก่อ เพื่อส่งเสริม เพื่อซ่อมแซมต่างหาก ไม่ได้ตำหนิเพื่อทำลาย รู้สึกว่าชาวพุทธเราไขว่คว้ามากวิงวอนแต่ด้านวัตถุอันหาสาระไม่ได้ นั่น ส่วนด้านศีลธรรมที่เป็นสาระของใจ เป็นคู่เคียงกันกับใจดวงไม่เคยตายนี้ ไม่ค่อยสนใจกัน จึงขอให้พากันสนใจทางด้านศีลธรรมเป็นคู่เคียงกับการแสวงหาอาชีพ

งานการใด ๆ ให้ทำ แต่อย่าโลภมากจนเอาไฟเผาตัว บางรายฆ่าตัวตาย ๆ เพื่อหาทางออก สุดท้ายก็กิเลสหลอกให้เป็นทางผิดหนักเข้าไปอีก การฆ่าตัวตายเป็นกรรมอันหนักหนา กิเลสก็ยิ่งหลอกว่าฆ่าตัวตายเพื่อหนีทุกข์ ครั้นแล้วมันไม่ได้เพื่อหนีทุกข์ เพื่อเพิ่มทุกข์เข้าไปอีก นี่กิเลสหลอกสัตว์โลกมันหลอกหลายชั้น เราเป็นลูกชาวพุทธอย่าหลงกลอุบายของมัน เมื่อทุกข์ก็ยอมรับว่าทุกข์ สัตว์เกิดมาในโลกนี้อย่าว่าแต่เราเป็นมนุษย์ สัตว์เขาก็ทุกข์เหมือนกัน เขาตะเกียกตะกายจนสุดความสามารถขาดดินของเขา แต่เขาไม่ได้คิดฆ่าตัวตาย เราเป็นมนุษย์มีสติปัญญาสูงกว่าเขา อย่างนำเรื่องฆ่าตัวตายมาเป็นการหาทางออก ซึ่งเป็นการหาทางเพิ่มทุกข์เข้าไปโดยลำดับเท่านั้น ชัดกับความ เป็นชาวพุทธของเรา

เวลาทุกข์ เอา ยอมรับว่าทุกข์ ต่างคนต่างวิงวอนชวนช่วย เช่นชาติไทยของเราเวลานี้ เรียกว่ากำลังทุกข์กันทั้งชาติ ให้ต่างคนต่างกระตือรือร้นที่จะช่วยชาติของเรา แต่ไม่ได้หมายความว่า ต่างคนต่างฆ่าชาติของตนทั่วประเทศไทยเพื่อหาทางออกอย่างนั้น ให้ต่างคนต่างวิงวอนชวนช่วยชาติของเราเป็นลำดับ ตั้งพี่น้องชาวไทยทั้งหลาย

บำเพ็ญมาโดยตลอดมีวันนี้เป็นสำคัญ เป็นการดำเนินที่ถูกต้องทาง จึงขอพี่น้องทั้งหลายทุก ๆ ท่านได้พากันเสียสละ จำนวนน้อยในสมบัติของเราเพื่อส่วนใหญ่คือชาติไทยของเรา จะเป็นความเจริญรุ่งเรืองแก่เรามาก

เงินในกระเป๋าของเราไม่ค่อยมีคุณค่ามาก แต่เวลาเอาไปประดับคลังหลวงแห่ง ชาติไทยของเราแล้ว สง่างามครอบประเทศไทยของเรา มีคุณค่าต่างกันอย่างนี้ และวันนี้ ได้แสดงธรรมแก่บรรดาพี่น้องทั้งหลาย โดยถือว่าหลวงตาบัวมาเป็นผู้นำ การนำก็นำ อย่างสองประเภทนี้ นำทางด้านวัตถุประเภทหนึ่ง นำทางด้านศีลธรรมเข้าสู่ใจเพื่อเป็น สารระของใจ ให้ได้ที่ฟังที่เกาะ ทั้งทางร่างกายและทางจิตใจไปพร้อม ๆ กัน และวันนี้ก็ เห็นว่าสมควรแก่เวลา หากว่าขาดตกบกพร่องผิดพลาดประการใด เราเป็นลูกศิษย์ ตถาคตด้วยกันไม่ถือสีถือสากัน มีแต่คอยจะซ่อมแซมจุดที่บกพร่องไปด้วยกันทั้งนั้น ความสวัสดีจึงมีแก่พี่น้องชาวไทยทั้งหลายโดยลำดับลำดับไป

การแสดงธรรมวันนี้ก็เห็นว่าสมควรแก่เวลา หลวงตาก็รู้สึกเหน็ดเหนื่อยเมื่อย่ำ ล้ออุตสำหรับพยายามตะเกียกตะกาย ไปที่ไหนเพื่ออุ้มชาติบ้านเมืองของเรา หลวงตาไม่ได้ไป ด้วยความทุกข์ความจนในตัวเอง ไปด้วยความพอแล้วทุกอย่าง ไปด้วยความเมตตาเพื่อ ช่วยชาติของเรา เคลื่อนไหวไปมาที่ไหน คือหลวงตาบัวไปเพื่ออุ้มชาติ เคลื่อนไหวไป เพื่ออุ้มชาติ ไม่ได้เคลื่อนไหวไปเพื่อทำลายพี่น้องชาวไทยทั้งหลาย ไม่ได้เคลื่อนไหวไป เพื่อความเป็นคนขอทานยาก ๆ จน ๆ ดังโลกเขาเป็นกันอยู่ แต่เราไปด้วยความพอทุก สิ่งทุกอย่างแล้ว เราไปด้วยความเมตตาเพื่ออุ้มชาติบ้านเมืองของเรา

ที่ไปทุกวันนี้ จนได้ออกทีวีทุกช่องทุกทางทั่วประเทศไทยของเรา ก็เพราะอำนาจ แห่งความเมตตาที่แลพาให้หลวงตาได้เคลื่อนไหว นำตนออกมาประกาศแก่พี่น้องทั้ง หลายได้ทราบอยู่ ณ บัดนี้ ก็เพราะอำนาจแห่งความเมตตาจากธรรมของพระพุทธเจ้า นั้นแล วันนี้การเทศนาว่าการก็เห็นสมควรแก่เวลา ขอความสวัสดีจงมีแก่บรรดาพี่น้อง ทั้งหลายโดยทั่วกันเทอญ